

บันทึก

เรื่อง สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี ขอโอนโฉนดที่ดิน

หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ๖๗๔๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ ส่งเรื่องสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีขอให้โอนโฉนดที่ดินแปลงหมายเลขที่ ๔๔๙ ริมถนนราชดำเนินกลาง ซึ่งพระองค์ท่านได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีได้รับเพียงผลประโยชน์จากที่ดินรายนี้ตลอดพระชนมายุ แล้วให้กลับคืนเป็นของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินต่อไป ปัจจุบันที่ดินรายนี้ได้ตกมาอยู่ในความดูแลของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จึงไม่มีทางจะโอนโฉนดที่ดินรายนี้ให้นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาเรื่องนี้แล้วมีคำสั่งให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นเพื่อไปประกอบการพิจารณาต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายกองที่ ๑) ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ก็ปรากฏชัดอยู่แล้วว่าเป็นพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานที่ดินแปลงนี้ให้แก่สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี ถ้าหากได้ทำการโอนโฉนดที่ดินเสียในขณะนั้น ที่ดินรายนี้ก็ตกเป็นของสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีตามพระราชประสงค์แล้ว ปัญหาที่ก็จะไม่เกิดขึ้นและถึงแม้ว่าจะมิได้ทำการโอนโฉนดกันเลย จนกระทั่งปัจจุบันนี้ สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีก็ทรงมีสิทธิที่จะขอให้โอนได้ดังที่ศาลฎีกาได้พิพากษาคัดสินไว้เป็นบรรทัดฐานแล้ว (ฎีกาที่ ๓๒๓/๒๔๘๖ ม.จ.ไตรทิพเทพสุด เทวกุล โจทก์ พลอากาศตรี มุณี มหาสันทนะ เวชยันตรังสฤษฎ์ กับพวกจำเลย) แต่ในเรื่องนี้ปรากฏว่าต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีได้ขอให้โอนโฉนดที่ดินรายนี้ พระยารวพงษ์พิพัฒน์ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงวังในขณะนั้นได้เสนอความเห็นว่าการที่พระราชทานที่ดินรายนี้ไว้ก็โดยพระราชประสงค์ที่จะให้ทรงได้รับผลประโยชน์อันเกิดจากที่ดินนั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การที่มีพระประสงค์จะโอนโฉนดนั้นก็ไม่มี ความจำเป็นอย่างไรเลย และด้วยเหตุที่ทรงเป็นเจ้านายฝ่ายในอันนับเนื่องอยู่ในพระราชวงศ์ที่ทรงเกียรติศักดิ์สูงเช่นนี้ พระคลังข้างที่ก็เป็นธุระจัดการหาผลประโยชน์ถวายอยู่แล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้พระราชทานพระราชหัตถเลขาไว้ว่า “เรื่องนี้ฉันเห็นว่าที่ดินเหล่านี้ ถ้าเป็นที่ดินซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงซื้อขึ้นใหม่ เพื่อจะพระราชทานแก่สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีตั้งนั้นแล้ว ก็ควรจะโอนให้ได้ แต่เมื่อปรากฏว่าที่ดินเหล่านี้เป็นที่ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงซื้อไว้เพื่อให้เป็นสมบัติของพระเจ้าแผ่นดินต่อไป ก็เห็น

ว่าไม่น่าจะยอมให้โอนโฉนด ควรให้สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิได้รับผลประโยชน์ตลอดชนมายุ แล้วให้กลับคืนเป็นของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสืบต่อไปจึงจะควร ดังนั้นจะตรงกับพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงมากกว่า และเชื่อว่าจะตรงกับพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าด้วย เพราะแต่เดิมเมื่อได้รับพระราชทานแล้วก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้โอนโฉนด ให้เจ้าพระยาวรวงษ์หุลสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิให้ทรงทราบตามนี้ด้วยเถิด” ข้อความในพระราชหัตถเลขาฉบับนี้ แม้ในตอนต้นได้ใช้คำว่า “ไม่น่าจะยอมให้โอนโฉนด” ซึ่งอาจถือได้ว่าเพียงแต่พระราชทานความเห็นที่ดี แต่ตอนต่อไปมีความว่า “การให้สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิได้รับผลประโยชน์ตลอดชนมายุ แล้วให้กลับคืนเป็นของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสืบต่อไปจึงจะควรฯลฯ ให้เจ้าพระยาวรวงษ์หุลสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิให้ทรงทราบตามนี้ด้วยเถิด” ซึ่งทำให้เห็นชัดว่า พระองค์ท่านได้พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยบังคับไว้เป็นเด็ดขาดให้เรียกพระราชทรัพย์คืน และคงพระราชทานให้เฉพาะแต่สิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์ตลอดชนมายุเท่านั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าในขณะที่พระราชทานหัตถเลขาฉบับนี้ เป็นสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชพระเจ้าแผ่นดินทรงใช้อำนาจอธิปไตยด้วยพระองค์เอง พระบรมราชโองการที่มีต่อบุคคลทั่วไปย่อมใช้บังคับได้เสมือนหนึ่งกฎหมาย และย่อมเป็นที่สุด อนึ่งพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในเรื่องนี้ต้องนับว่าเห็นพระบรมราชวินิจฉัยในปัญหาเรื่องกรรมสิทธิในทรัพย์สินระหว่างพระราชมรดกและบุคคลผู้รับให้ย่อมมีผลตั้งคำพิพากษาของศาลอันเป็นที่สุด ซึ่งจะรื้อฟื้นขึ้นวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นอีกหาได้ไม่ จำต้องถือบังคับไปตามนั้น

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า การโอนโฉนดที่ดินแปลงหมายเลขโฉนดที่ ๔๔๙ ให้แก่สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี ย่อมจะกระทำไม่ได้ แต่โดยที่พฤติการณ์ปรากฏว่าสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีได้รับพระราชทานที่ดินแปลงนี้ไว้แล้วแต่เดิม เมื่อมาต้องเสียสิทธิไปโดยมิใช่ความผิดของพระองค์ท่านแต่ประการใดดังนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาจึงใคร่เสนอไว้ด้วยว่า ถ้าจะมีทางจัดในทางใด ๆ เพื่อให้สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีได้รับชดใช้ตามควร ก็น่าที่จะกระทำเพื่อความชอบธรรมต่อไป

(ลงชื่อ) ส. วินิจฉัยกุล

(นายเสริม วินิจฉัยกุล)

เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๔๙๓

Additional opinion by the Legislative Adviser

The Legislative Adviser, having assisted the Sub-Committee No.1 in the examination of this case (request of Somdet Phra Nang Chao Intrasakdi Saji) begs to state that he has the same opinion as the Committee as far as the legal interpretation is concerned.

But in his opinion a special attention ought to be given to the intentions of the Parties.

From the facts of the case it appears that:

a) the intention of H.M. King Phra Mongkut Klaowas obviously to donate the piece of land to Somdet PhraNang Chao Intrasakdi Saji, and not merely to grant to her a kind of usufruct upon that land;

b) the intention of H.M. King Prajadipok, by which His examination of the case has certainly been dominated, as He says it Himself, by the desire to correspond as exactly as possible to the royal wishes of H.M. the King of the ๔ th. Reign.

Now in the Report made to H.M. the King Prajadipok (dated 19 th. October 2469) there has been a fact which in law, in equity and in honesty is very serious. The reporter has said that in his opinion the land was donated “with His Majesty's intention that Somdet Phra Nang Chao Intrasakdi Saji Should reap the benefit of it”.

There is no doubt that a statement of that kind has had a great importance for H.M. King Prajadipok when he has given a decision which He wanted to correspond with the wish of His Predecessor. Then this statement or opinion has no basis or justification at all; there is nothing of that kind in the Descript of King Phra Mongkut Klao, which should be interpreted strictly and without addition.

A fact of that kind means that the elements given to H.M. King Prajadipok in order that He should take His decision were partly deceitful. In the countries where there is a procedure of “Revision of the Final Judgments” that fact would open the way to the revision of the decision of King Prajadipok even taken as a final judgment (as said correctly by the Committee). But we have no procedure of that kind in Thailand.

It is consequently true that in law the decision is without remedy. But, owing to the above circumstances, the Legislative Adviser is of opinion that the suggestion made by the Committee to consider which reasonable satisfaction should be given to Somdet Phra Nang Chao Intrasakdi Saji means in fact not less than a moral duty for the competent authorities. Besides, they will certainly realize that a case of that importance, owing to the qualities of the persons and the value of the property, is one which is unavoidably subject to the commentaries of the general public : there would be a disastrous impression if it could be said that violations of equity of that kind, which might have occurred in the past, are a matter of indifference for the competent authorities of the present time.

October 2493

ความเห็นเพิ่มเติมของที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย

ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมาย ผู้ซึ่งได้ช่วยกรรมการร่างกฎหมายกองที่ ๑ พิจารณาเรื่องนี้ (กรณีสมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจีขอรับโฉนดที่ดิน) ขอชี้แจงว่า มีความเห็นเช่นเดียวกับกรรมการร่างกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการตีความในข้อกฎหมาย

แต่มีความเห็นว่า ควรจะพิจารณาถึงเจตนาของคู่กรณีในเรื่องนี้เป็นพิเศษด้วยตามข้อเท็จจริงในเรื่องปรากฏว่า

ก) พระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวปรากฏชัดว่าพระราชทานที่ดินแปลงนี้ให้แก่สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี และมีใช้พระราชทานแต่เพียงสิทธิเก็บกินจากที่ดินนั้นเท่านั้น

ข) พระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเข้าครอบงำในการทรงวินิจฉัยเรื่องนี้อย่างแน่นอนดังที่ได้มีพระราชกระแสรับสั่งไว้ก็คือว่าทรงมุ่งหมายที่จะให้ตรงกับพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ในหนังสือที่ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๔๖๙) ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งซึ่งในทางกฎหมาย ในทางยุติธรรม และในทางข้อสัตย์สุจริตแล้วนับเป็นข้อสำคัญมาก ผู้ทูลเกล้าฯ ถวายได้กล่าวว่าตามความเห็นของตน การพระราชทานที่ดินนี้ “ก็โดยพระราชประสงค์ที่จะให้ (สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิศจี) ทรงได้รับผลประโยชน์อันเกิดจากที่ดินนั้น”

ข้อความที่กล่าวนี้มีความสำคัญเป็นอันมากสำหรับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยไม่ต้องสงสัย ในเมื่อพระองค์ได้พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยซึ่งพระองค์มีพระราชประสงค์จะให้ตรงกับพระราชประสงค์ขององค์บุพการีแห่งพระองค์ ฉะนั้นข้อความหรือความเห็นดังกล่าวจึงปราศจากหลักฐานหรือความยุติธรรมทีเดียว ข้อความเช่นนี้หาได้มีปรากฏในพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ จึงควรที่จะตีความในพระราชหัตถเลขานั้นอย่างเคร่งครัดและปราศจากการเพิ่มเติมใด ๆ

ข้อเท็จจริงดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสาระสำคัญแห่งข้อความในหนังสือที่ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อประกอบพระบรมราชวินิจฉัยนั้นบางตอนเป็นการหลอกลวง ในประเทศต่าง ๆ ที่มีวิธีการ “พิจารณาพิพากษาใหม่ในคดีที่เสร็จเด็ดขาดแล้ว” นั้น ข้อเท็จจริงนี้ย่อมจะเปิดช่องให้มีการพิจารณาพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสียใหม่ได้ ถึงแม้จะถือว่าเป็นคำพิพากษาอันถึงที่สุดแล้ว (ดังที่กรรมการร่างกฎหมายได้กล่าวไว้โดยถูกต้อง) ก็ตาม แต่ในประเทศไทยเราหาได้มีวิธีการเช่นว่านี้ไม่

โดยเหตุนี้จึงเป็นความจริงทีเดียวในข้อที่ว่า ตามกฎหมาย พระบรมราชวินิจฉัยนี้ไม่มีทางแก้ไขประการใดเลย แต่เนื่องจากพฤติการณ์ดังกล่าวข้างต้นที่ปรึกษาในการร่างกฎหมายมีความเห็นว่า ข้อที่กรรมการร่างกฎหมายแนะนำให้มีการพิจารณาให้สมเด็จพระนางเจ้าอินทรศักดิ

ศจีทรงได้รับชดใช้ตามสมควรนั้น อันที่จริงอย่างน้อยก็เป็นหน้าที่ทางศีลธรรมของพนักงานเจ้าหน้าที่ นอกจากนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ย่อมจะตระหนักแน่ว่ากรณีที่มีความสำคัญดังว่านี้ เกี่ยวด้วยบุคคลผู้สูงศักดิ์และราคาของทรัพย์สิน ย่อมเป็นเรื่องที่จะหลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนเสียมิได้ กล่าวคืออาจจะก่อให้เกิดความรู้สึกอันเป็นภัยขึ้นได้หากจะมีทางให้กล่าวได้ว่าการกระทำอันฝ่าฝืนต่อความยุติธรรมเช่นนี้ ซึ่งอาจได้เกิดขึ้นในอดีตนั้น เป็นเรื่องที่พนักงานเจ้าหน้าที่ในปัจจุบันนี้ไม่เอาใจใส่ประการใดเลย

คณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๔๙๓